

جرم خیانت در امانت در حقوق اسلام

تألیف: حسن کریمی

انتشارات آسمان کتاب

۱۳۹۷

سرشناسه : کریمی، حسن، ۱۳۵۹ تیر -

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام. Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور : جرم خیانت در امانت در حقوق اسلام/ تالیف حسن کریمی.

مشخصات نشر : ارومیه: آسمان کتاب، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۲۷۰ ص. شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۸۵۸-۱-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : خیانت در امانت -- ایران

Breach of trust -- Iran موضوع

موضوع : خیانت در امانت -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

Breach of trust -- Religious aspects -- Islam موضوع

رده بندی کنگره : ۴۳۶۶K2H ک ۴ج ۱۳۹۷

رده بندی دیویی : ۵۵۳۳۵ شماره کتابشناسی ملی : ۵۱۴۶۲۲۰

عنوان کتاب:	جرم خیانت در امانت در حقوق اسلام
مؤلف:	حسن کریمی
ناشر:	انتشارات آسمان کتاب
نوبت چاپ:	۱۱۱۷
چاپ و صحافی:	چاپ آسمان
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۸۵۸-۱-۴
قیمت:	۲۷۰۰۰۰ ریال

انتشارات آسمان کتاب: ارومیه - خیابان حافظ یک - نرسیده به تقاطع حافظ و سرداران

تلفن: ۰۴۴ ۳۳۲۵۸۸۹۱

فهرست..... صفحه

فصل اول: کلیات..... ۱

مبحث اول: تعریف و سابقه جرم خیانت در امانت در تاریخ

حاضر..... ۱

بخش اول: تعریف جرم خیانت در امانت..... ۱

بخش دوم: سابقه جرم خیانت در امانت در تاریخ حقوق..... ۵

بخش سوم: خیانت در فرهنگ و ادبیات ایران..... ۱۰

مبحث دوم - جرم خیانت در امانت در منابع شرعی در فقه

اسلامی:..... ۲۲

بخش اول: تعریف خیانت در امانت در لغت و حقوق موضوعه ۲۸

فصل دوم: عناصر تشکیل دهنده جرم خیانت در امانت..... ۳۱

مبحث اول کلیات..... ۳۱

بخش اول - عنصر قانونی..... ۴۰

بخش دوم: عنصر مادی..... ۴۴

الف - وجود مال یا شیء..... ۴۶

ب - فعل مرتکب:..... ۵۰

۱ - استعمال نمودن:..... ۵۳

۲- تصاحب.....	۵۵
۳- تلف کردن:.....	۶۰
مبحث اول: آیا جرم خیانت در امانت قابل گذشت است.....	۱۷۸
مبحث دوم: وجوه اشتراک و افتراق بین جرائم سرقت، کلاهبرداری و خیانت در امانت:.....	۱۸۲
مبحث سوم: جرائم مشابه با جرم خیانت در امانت در قانون مجازات اسلامی.....	۱۸۶
فصل ششم: سرقت خاص جرم خیانت در امانت یا جرائم در حکم خیانت در امانت:.....	۱۹۷
جرائم در حکم خیانت در امانت در قانون مجازات اسلامی:.....	۱۹۹
۱- سرقت یا تخریب یا معدرم نمودن اسناد و مدارک در نزد مأمورین دولتی:.....	۲۰۲
۲- تصرف غیرقانونی اموال دولتی:.....	۲۰۵
۳- اختلاس و تصرف غیرقانونی:.....	۲۱۱
۳- ۱- تصرف غیرقانونی:.....	۲۱۳

فصل هفتم: بررسی اجمالی جرم خیانت در امانت در حقوق	
کشورهای عراق، مراکش، مصر، سوریه، کویت، سودان، افغانستان	
و جمهوری خلق چین	۲۱۵
قانون جزای عراق	۲۱۸
الفصل الثالث: جريمة خیانة الامانة	۲۱۸
فصل سوم - جرم خیانت در امانت در قانون مجازات عراق	۲۲۰
قانون الجنائي "المربح" امارات متحده	۲۲۲
جرم خیانت در امانت در قانون مجازات مراکش	۲۲۶
خیانت در امانت در قانون مجازات مصر	۲۳۰
جرم خیانت در امانت در قانون مجازات مصر	۲۳۲
خیانت در امانت در قانون مجازات سوریه	۲۳۳
جرم خیانت در امانت در قانون مجازات سوریه	۲۳۵
خیانت در امانت و اختلاس	۲۳۸
جرم خیانت در امانت در قانون کویت	۲۴۰
جرم خیانت در امانت در قانون مجازات کویت	۲۳۸
خیانت در امانت در قانون مجازات سودان	۲۴۰
جرم خیانت در امانت در قانون مجازات سودان	۲۴۰

جرم خیانت در امانت در قانون جزاء افغانستان.....	۲۴۱
فصل هفدهم: خیانت در امانت.....	۲۴۱
ماده چهارصد و شصت و هفتم.....	۲۴۲
ماده چهارصد و شصت و هشتم.....	۲۴۳
فصل ششم: آراء وحدت رویه، اصراری، شعب دیوان عالی	
کثیر.....	۲۴۵
آراء وحدت رویه.....	۲۴۵
آراء اصراری.....	۲۴۸
آراء دادگاه‌های عالی نظامی.....	۲۵۱
نظریات مشورتی.....	۲۵۱
نظریه کمیسیون مشورتی آئین دادرسی کیفری.....	۲۵۲
منابع و مأخذ.....	۲۵۴

مقدمه

کتاب حاضر تحقیقی است پیرامون جرم خیانت در امانت در فقه امامیه و قانون مجازات ایران و به طور تلویحی مقایسه بسیار مختصری از این جرم با مصادیق آن در قانون مجازات کشورهای چین و جمهوری عربی مصر، جرائم در یک تقسیم بندی از لحاظ موضوعی، جرم سه دسته تقسیم بندی می شوند، جرائم علیه اشخاص، جرائم علیه اموال و جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی، که در داخل هر یک از این دسته بندی ها جرائم خاصی بر حسب نوع جرم و شدت و ضعف مجازات ها پیش بینی شده است فی المثل در جرائم علیه اشخاص، فرد اجل و مهم آن قتل نفس است و جرائم کوچکتر ایراد و ضرب و جرح، جرم خیانت در امانت در طبقه بندی دوم قرار دارد و از لحاظ مجازات در دسته جرائم تعزیری است و عنصر قانونی آن به معنی عام ماده ۶۷۴ قانون مجازات اسلامی ایران است البته در فصل بیست و چهارم از کتاب پنجم قانون گذار ماده دیگری یعنی ماده ۶۷۳ را هم در این عنوان کلی خیانت در امانت تدوین و تصویب کرده است و با توجه به شرایط و اوضاع و احوال و خصوصیات حاکم بر جرم خیانت در امانت و عرف جامعه که هر وقت سخن از ارتکاب این جرم است خیانت در امانت به طور عام در ذهن خطور می کند، ماده مذکور را می توان از جرائم همجوار یا مشابه دانست زیرا در

این ماده ارکان و عناصر و شرایط خاص جرم خیانت در امانت به طور عام وجود ندارد البته مواد دیگری در رابطه با این جرم و مجازات مرتب بر آن در قانون مجازات ایران پیش بینی شده است که در جای خود به آنها اشاره خواهد شد. به هر تقدیر موضوع جرم خیانت در امانت به معنی عام کلمه مال و شیء است در جرائم علیه مال که عموماً مجازات آنها مجازات های تعزیری یا حبسی در حدود حبس یا شلاق و امثال آن می باشد بعضی از این روع - انهم - توجه به رکن معنوی جرم و در شرایط حاکم بر تحقق آن با اعمالی - انگیزه مرتکب در ارتکاب جرم ممکن است مجازات آن خیلی سنگین و حتی مجازات بسیار شدید حدی مثل قتل و آویختن بر دار و امثال آن باشد مثلاً جرم تخریب که عموماً جرم علیه اموال و اشیاء است و مجازات آن یک کیفر تعزیری است اما در بعضی مصادیق آن - آتش زدن به بناهای مسکونی، یا مُعد برای سکونت یا کشتی یا راب - ها، جنگل ها و مراتع و بالاخره مصادیق مذکور در ماده ۶۵ قانون مجازات اسلامی چنانچه به قصد مقابله با حکومت اسلامی باشد مجازات محارب را خواهد داشت و می دانیم که مجازات محاربه و افساد فی الارض طبق ماده ۱۹۰ قانون مجازات اسلامی یکی از چهار چیز است: ۱- قتل ۲- آویختن ۳- اول قطع دست راست و سپس پای چپ ۴- نفی بلد. اما در جرم خیانت در امانت که در

دسته جرائم تعزیری است چنین مجازات‌های سنگین و شدیدی پیش‌بینی نشده و حتی در مصادیق خاص آن نیز چنین مواردی دیده نمی‌شود. جرم خیانت در امانت از نظر تحقق و وقوع فعل مرتکب در زمان، از جرائم آنی است بدین معنی که با وقوع فعل مرتکب، که فی‌المثل انداختن انگشتی طلای مورد امانت در رودخانه یا روشن کردن چراغ یا دریاچه یا دره‌های عمیق و امثال آن می‌باشد، معصوقه مفقود کردن است جرم به‌صورت آنی تحقق پیدا می‌کند و نی‌گاهش ممکن است مصداقی از آن به‌صورت جرم مستمر باشد یعنی اجتناب از رکن مادی آن در آنات زمان به‌طور استمرار حاصل شده باشد آنرا که امین مال مورد امانت را که یک نشان ملی یا دولتی است بدون حق استعمال و استفاده تزئینی از آن چند روز در اماکن مختلف مورد استعمال و استفاده غیر مجاز قرار دهد. فعل مادی این جرم اگر چه در قالب موارد به‌صورت فعل ایجابی یا مثبت است اما پاره‌ای اوقات ممکن است بشکل ترک فعل هم محقق شود آن‌که شخصی گلدان حاوی گل گرانبهایی را نزد دیگری امانت‌گذارد و امین عمداً از آب دادن به گل مورد امانت خودداری کند و در نتیجه گل خشک گردیده و از بین برود. جرم خیانت در امانت از جرائم طبیعی است این جرم از دیر باز در نظام‌های قضائی جهان به‌عنوان یک پدیده جزائی قابل تعقیب کیفری بوده است. قدیمی‌ترین، متن قانون مجازات

یعنی مجمع القوانين حمورابی که سنگ نوشته آن در تپه شوش کشف گردیده است، هشت ماده از ۲۸۳ ماده آن به این جرم اختصاص دارد. در منابع شرعی و باورهای دینی، هم در دین اسلام و هم در مذاهب و ادیان دیگر ارتکاب این عمل گناه و جرم شناخته شده و در کتب آسمانی آیات زیادی به عنوان منابع حقوقی در تدوین قوانین جزائی وجود دارد. در فرهنگ و ادب فارسی مخصوصاً در کتب اخلاقی و عرفانی داستان‌های زیبا و پند آفرینی در مورد این عمل نوشته شده است. جرم خیانت در امانت از جرائم مهم است یعنی مقید به تحقق فعل مادی جرم که مصادیق آن در قانون به صورت استعمال، تصاحب، تلف کردن و مفقود کردن می‌باشد. و این مصداق نیز حصری هستند نه تمثیلی و نیز اثبات و احراز «عمد خاص» در ارتکب، که باید دردادگاه ثابت شود. یعنی فعل مادی با قصد و انجام ایراد ضرر و زیان صورت گرفته باشد که این امر البته به صورت صریح و واضح در ماده ۶۷۴ قانون مجازات اسلامی بدین شکل بیان شده است «... و شخصی که آن اشیاء نزد او بوده آنها را به ضرر مالک یا متصرفین آنها استعمال یا تصاحب یا تلف یا مفقود نماید...» این جرم بر خلاف جرائم دیگر که رکن مادی آنها از اجزاء ساده و عمومی و مشترک در همه جرائم تشکیل می‌شود، دارای پیچیدگی‌های خاص خود است. از جمله آن که اولین موردی

که برای اثبات اتهام انتسابی به متهم در دادگاه باید احراز شده وجود یک رابطه امانی بین امانت گذار و امانت گیرنده است که آن هم به صورت قراردادی یا عقود معین، قانونی و عرفی صورت می گیرد و اگر تمام اجزاء رکن مادی و معنوی و شرایط دیگر در آن هم ثابت شود و فقط این «رابطه امانی» احراز نگردد انتساب جرم به متهم ثابت نخواهد شد و دادگاه باید حکم بر برائت متهم از جرم برائت - را امانت صادر کند تمام این موارد بنحو مشروحه و مفصل مورد بحث تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

حقیر حسن کریمی